

שיעור חומש

על פרשת השבוע

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת עטרת שלמה

פורים תשפ"א

ויאמר המלך לחכמים יודעי העיתים.

בגמ' במגילה דף י"ב ע"ב איתא, מאן 'חכמים' רבנן, 'יודעי העיתים' שיודעין לעבר שנים ולקבוע חדשים. וצריך ביאור מה צורך יש כאן בידיעת חכמות העיבור.

ויש לבאר דהנה בגמ' דף י"א ע"ב איתא מאי כשבת המלך, לאחר שנתיישרה דעתו, אמר בלשצר חשב וטעה, אנא חשיבנא ולא מעינא, פירוש, שעשה חשבון מתי סוף שבועים שנה לגלות, כיון דחזא דמלו שבועין ולא איפרוק, אמר השתא ודאי לא מיפרקי, אפיק מאני דבי מקדשא ואשתמש בהו. והיינו דהיה לו לאחשורוש חשבון של שבועים שנה. והנה בשעת המשתה בא שמן וריקד ביניהם והרג את ושת, ונוכח אחשורוש לראות שמעה בחשבוננו.

ולפי"ז י"ל דלכן שאל את החכמים יודעי העיתים, שיודעים לעבר שנים ולקבוע חדשים, שהם בקיאים בחישוב השנים, דיבארו לו היכן טעה בחשבוננו.

והעיר שושן נבוכה.

הנה בשושן כתוב לשון מבוכה, משא"כ בשאר מדינות המלך שבהם כתוב (ד' ג') 'אבל גדול ליהודים צום ובכי ומספד', ולא מוזכר ענין של מבוכה, וצריך ביאור מ"ש שושן משאר מקומות.

ונראה לבאר, דהנה איתא בגמ' דף י"ב ע"א שאלו תלמידיו את רבי שמעון בר יוחאי, מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה, אמר להם, אמרו אתם, אמרו לו, מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, א"כ שבשושן יהרגו, שבכל העולם כולו אל יהרגו, אמרו לו, אמור אתה, אמר להם, מפני שהשתחוו לצלם, א"ל וכי משוא פנים יש בדבר, אמר להם, הם לא עשו אלא לפנים, אף הקב"ה לא עשה עמהן אלא לפנים וכו'. ונמצא שהיה שתי טעמים למה נתחייבו כליה, גם מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, וגם מפני שהשתחוו לצלם.

והנה הטעם דנהנו מסעודתו של אותו רשע, שייך דוקא בשושן, שרק הם שנהנו מסעודתו, וא"כ יש לומר, דלכן הייתה המבוכה בשושן דווקא, משום שרק בהם היה שתי הטעמים לגזירה, וזהו שנבוכו, שלא ידעו מאיזה טעם באה עליהם הגזירה, ומה עליהם לתקן, ולכן הייתה המבוכה דוקא בשושן.

וקבל היהודים את אשר החלו לעשות וגו' כי המן וגו' חשב על היהודים לאבדם והפיל פור הוא הגורל להמם ולאבדם. ובבאה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה וגו' ותלו אותו ואת

בניו על העין. על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור על כן על כל דברי האגרת הזאת וגו'. קיימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם וגו' להיות עושים את שני הימים האלה ככתבם וגו'.

הנה התחיל הכתוב לומר שקבלו עליהם לקיים את מצות הפורים, ובאמצע הדברים הפסיק בג' פסוקים שעוסקים בחזרה על ענין מחשבת המן והנס שגזירת המן נתבטלה, והמן ובניו נתלו על העין, ושוב חוזר הכתוב לענין שקבלו על עצמם להיות עושים ימים אלו. וצריך ביאור טובא למה הזכיר הכתוב ענין הגזירה והנס בתוך כדי דיבור על עצם קבלתן של ישראל להיות עושים את הימים האלו. ועוד דגם לא נתחדש בפסוקים אלו מידי בענין הנס והכל כבר נתבאר קודם לכן, ולמה חזר ושנה ענין הנס של ביטול הגזירה.

ונראה לבאר בזה, דהכתוב בא לומר דההלכות והמצות של פורים אינם רק מעשי מצוה בעלמא שקיבלו על עצמם להיות נוהגים מעשי מצות אלו, אלא חל ביום זה שם יום 'פורים', וקבלו על עצמם להיות נוהגים את היום בתורת יום 'פורים', ומכאן זה הוא שמהווייבים במצות יום הפורים, ועיקר קבלתם הייתה לקיים את הימים בתורת יום של 'פורים'.

והנה הטעם שנקראו ימים אלו ימי הפורים הוא משום שנתהפך הפור שהפיל המן, וכמו שאומרים בפיוט ד'אשר הניא' פור המן נתהפך לפורנו, ולכן נקראו ימים הפורים כי הפור שהפיל המן נתהפך לטובה על ישראל ולרעה על המן עצמו, והרי כל ההנהגה בישועת ישראל מגזירות המן היה באופן שהדברים נתהפכו מרעה לטובה על ישראל, וכמו שכתוב במגילה (ט', א') 'ביום אשר שברו אויבי היהודים לשלום בהם ונתהפך הוא אשר ישלמו היהודים המה בשונאיהם', ולהלן שם (ט', כ"ב) עוד כתוב 'כימים אשר נחו בהם היהודים מאויביהם והחדש אשר נתהפך להם מיוגן לשמחה ומאבל ליום טוב לעשות אותם ימי משתה ושמחה', ועל שם התהפכות זו נקראים ימים אלו ימי הפורים.

ולפי זה יש לבאר ג' פסוקים אלו שנכתבו כאן, שבא הכתוב לבאר שקבלתן של ישראל הייתה קבלה לקיים אותן הימים בתורת ימי 'פורים', ולמה נקראו ימים אלו בשם ימי הפורים, על זה כתב כי כל ענין הנס היה בהנהגה שהפור שהפיל המן נתהפך לטובה על ישראל, וזהו שכתוב 'כי המן בן המדתא האגגי צורר כל היהודים חשב על היהודים לאבדם והפיל פור להמם ולאבדם', אבל באמת נתהפכו הדברים עליו 'ובבאה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה אשר חשב על היהודים על ראשו ותלו אותו ואת בניו על העין', והיינו שמחשבתו הרעה נתהפכה על ראשו, ואדרבה

ומבואר מזה דתכלית קריאת המגילה אינה רק לפרסום הנס ולהודות ולהלל, אלא בכלל התקנה הוא להודיע את יסוד אמונת ישראל בבטחון בישיעת השם, ובאמונה שקרוב ה' אלוקינו אלינו בכל קראנו אליו ושומע ה' תפלות עמו ישראל ברחמים, ולהודיע אמת זו לדורות הבאים, וכל זה צריך להיות נלמד וגשרש בנו מכח קריאת המגילה.